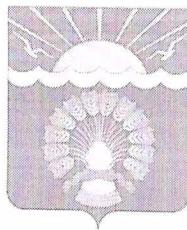

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АКТАНЫШ МУНИЦИПАЛЬ
• РАЙОНЫ ӘТӘС АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ
ЖИТӘКЧЕСЕ
423737, Әтәс авылы,
Үзәк урам,
75 а йорты. Тел.5-90-25

РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН
РУКОВОДИТЕЛЬ АТЯСЕВСКОГО
СЕЛЬСКОГО ИСПОЛНИТЕЛЬНОГО
КОМИТЕТА АКТАНЫШСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
423737, село Атясево,
ул. Центральная, дом 75 а,
Тел. 5-90-25

04 июль 2022 ел

№10

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

«Тыныч һәм сугыш чорының гадәттән тыш хәлләре барлыкка килу куркынычы түрүнда Актаныш муниципаль районы Әтәс авыл жирлеге халкына вакытында хәбәр итү һәм мәгълумат житкере түрүнда»

"Халыкны һәм территорияләрне табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклау түрүнда" 1994 елның 21 декабрендәге 68-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациясе Президентының «Гадәттән тыш хәлләр барлыкка килу куркынычы түрүнда яисә барлыкка килу түрүнда халыкка экстрен хәбәр итүнен комплекслы системасын төзу түрүнда» 2012 елның 13 ноябрендәге 1522 номерлы Указы, «Халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау түрүнда» 2004 елның 8 декабрендәге 62-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә, "Халыкны һәм территорияләрне гадәттән тыш хәлләрдән яклау түрүнда" 2004 елның 8 декабрендәге, «Татарстан Республикасы халкына хәбәр итү системасы түрүнда Нигезләмәне раслау хакында» 2017 елның 28 августындагы 610 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары белән, шулай ук табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр барлыкка килу яисә барлыкка килу куркынычы түрүнда, шулай ук сугыш конфликтларында яки бу конфликтлар нәтижәсендә килеп чыккан куркынычлар түрүнда, мобилизация игълан иткәндә, харби хәл кертелгәндә һәм кәтмәгәндә һөҗүмм иткәндә, халыкка уз вакытында хәбәр итүне тәэммин итү максатларында, Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы Әтәс авыл жирлеге территориясендә карар бирәм:

1. Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы Әтәс авыл жирлеге территориясендә гадәттән тыш хәлләр барлыкка килу куркынычы түрүнда халыкка хәбәр итү һәм мәгълумат житкери тәртибе түрүнда күшымтада бирелгән нигезләмәне 1 нче күшымта нигезендә расларга.

2. Телефон номерлары "ACO-4" хәбәр итү системасына кертелгән телефон, язма һәм башка элемтә юлы белән, Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы Әтәс авыл жирлеге халкына гадәттән тыш хәлләр барлыкка килу яисә килеп чыгу куркынычы түрүнда хәбәр итү һәм мәгълумат житкери өчен җаваплы затлар исемлеген 2 нче күшымта нигезендә расларга.

3. Актаныш муниципаль районы Әтәс авыл жирлеге территориясендә гадәттән тыш хәлләр барлыкка килу куркынычы янаганда яки барлыкка килу түрүнда Әтәс авыл жирлеге халкына хәбәр итү буенча сәйләм хәбәрләре текстларын 3 күшымта нигезендә расларга.

4. Халыкка мәгълүмат бирү һәм хәбәр итү чараларын Нигезләмәда тәкъдим ителгән хәбәр итү тәртибе нигезендә гәмәлгә ашырырга.

5. Актаныш муниципаль районы территориясендә урнашкан оешма, предприятие һәм учреждение житәкчеләренә (аларның оештыру-хокукий формасынабәйсез рәвештә) объектлар территориясендә барлык хәзмәткәрләргә хәбәр итү һәм мәгълумат сигналларын житкерүне тәэммин итә торган күмәк файдаланудагы радиоотрансляция нокталарының кирәклесанда булуын тәкъдим итәргә.

6. Әлеге карарның үтәлешен тикшерен торуны үз өстемдә калдырам.

Татарстан Республикасы Актаныш
муниципаль районы Әтәс авыл
җирлеге башкарма комитеты
каарына күшымта

Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы Әтәс авыл җирлеге территориясендә гадәттән тыш хәлләр барлыкка килу куркынычы яисә килеп чыгу куркынычы түрүнда халыкка хәбәр иту тәртибе түрүнда

Нигезләмә

I. Гомуми нигезләмәлар

1. әлеге Нигезләмә Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы Әтәс авыл җирлеге халкына хәбәр иту һәм мәгълүмат житкерү системасын куллануга дайми өзөрлектә табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр барлыкка килу яисә барлыкка килу куркынычы түрүнда, шулай ук хәрби конфликтлар вакытында яисә әлеге конфликтлар нәтижәсендә барлыкка килә торган куркынычлар түрүнда, мобилизация иғълан ителгәндә, хәрби нигезләмә һәм кинәт һәҗүм, Әтәс авыл җирлеге территориясендә террорчылык актлары куркынычы янаганда (алга таба - хәбәр иту системасы) билгеләнүне, аның составын, бурычларын һәм аларны төзу, камилләштерү (реконструкциялау) һәм тоту тәртибен билгели.

2. Хәбәр иту системасы гражданнар оборонасы белән идарә иту системасының состав елеше һәм гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм бетеру буенча бердәм дәүләт системасының территориаль ярдәмче системасы (алга таба — РСЧС ТП) булып тора.

3. Актаныш муниципаль районы Әтәс авыл җирлеге территориясендә булдырыла: муниципаль дәрәҗәдә -җирле хәбәр иту системасы; объект дәрәҗәсендә-хәбәр итүнен локаль системасы.

II. Хәбәр иту системасының билгеләнеше һәм төп бурычлары

1. Хәбәр иту системасы Актаныш муниципаль районы идарәсе органнары на, гражданнар оборонасы көчләре һәм чаралары, ТР РСЧС җирле звеносы һәм халыкка табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр барлыкка килу яисә килеп чыгу куркынычы түрүнда, шулай ук сугыш конфликтларында яки бу конфликтлар нәтижәсендә килеп чыккан куркынычлар түрүнда, мобилизация, хәрби хәлне кертү, кинәт һәҗүм иту, террорчылык актларына янау түрүнда хәбәр иту сигналларын вакытында житкерү өчен билгеләнгән.

2. Муниципаль хәбәр иту системасының төп бурычы мәгълүматны һәм хәбәр иту сигналларын житкеруне тәэмин итү:

Гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм бетеру буенча бердәм дәүләт системасы территориаль өстәмә системасының гражданлык оборонасы һәм җирле звеносы житәкчे составы (алга таба - ТР РСЧС ТП Актаныш звеносы);

Актаныш муниципаль районның бердәм дежур-диспетчерлык хезмәте;

Актаныш муниципаль районы территориясендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм бетеру, гражданнар оборонасы чаралары өчен бүләп бирелә торган (җәлеп ителә торган) чаралар һәм махсус өзөрләнгән чаралар;

халыкның тормыш-көнүрешен тәэмин итүче оешмаларның, потенциаль куркыныч объектларның (алга таба - ПОО) һәм Актаныш муниципаль районның башка предприятиеләренең дежур-диспетчерлык хезмәтләре;

Актаныш муниципаль районы Әтәс авыл җирлеге территориясендә яшәүче халык.

Халыкка хәбәр иту куздә tota:

халыкка табигый яки техноген характердагы гадәттән тыш хәл (алга таба - гадәттән тыш хәлләр) барлыкка килу фактын житкерү;

гадәттән тыш хәлләр барлыкка килу фаразлары яки факты түрүнда мәгълүмат алганнын соң гәмәлләр тәртибе түрүнда халыкка тәкъдимнәр житкерү.

Халыкка мәгълүмат житкерү кузда tota:

табигый яки техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр барлыкка килу фаразы яки факты түрүнда мәгълүматлар тапшыру;

гадәттән тыш хәлләр ү сеше, гадәттән тыш хәлләр масштабы, гадәттән тыш хәлләрне бетерү барышы һәм нәтижәләре түрүнда мәгълүмат;

табигый тирәлекнәң торышы һәм потенциаль куркыныч объектларның торышы түрүнда мәгълүмат;

Гидрометеорология, табигый һәмбашка табигать куренешләр түрүнда мәгълүмат;

3. Хәбәр итүнең локаль системасының төп бурычы-хәбәр иту сигналларын һәм мәгълүмат житкериүе тәэмин итү:

потенциаль куркыныч, химик яктан куркыныч житештеру һәм объектларны һәм ТСЧС объект звеносын эксплуатацияләүче оешмаларның гражданлык оборонасы житәкчеләре составы;

куркыныч житештеру объектларын, химик куркыныч житештеру һәм объектларны эксплуатацияләүче оешма персоналы;

хәбәр итүнең локаль системасы гәмәлдә булган зонада урнашкан оешмаларның житәкчеләре һәм дежур-диспетчерлык хезмәтләре житәкчеләре;

локаль хәбәр иту системасы гамәлдә булган зонада яшәүче халык.

III. Хәбәр иту системасын куллану тәртибе

1. Халыкка хәбәр итүнең төп ысулы-телевидение тапшырулары һәм радиотапшыру программаларын тарату өчен элемтә чөлтәрләре буенча мәгълүмат һәм сигналлар тапшыру.

Мәгълүматны һәм сигналларны тапшыру телевидение тапшырулары һәм радиотапшыру программаларын тарату өчен элемтә чөлтәрләре буенча РСЧС ТП көндәлек идарә органнары тарафыннан, тапшырулар һәм телевизион тапшыру станцияларе аша, тапшырулар программаларын өзеп, элемтә операторларының һәм телерадиотапшырулар оешмаларының радиотапшыру станцияларе аша гамәлга ашырыла.

Биш минуттан да артмаган сәйләм мәгълүматы халыкка, кагыйда буларак, телерадиотапшырулар студиялареннән тапшырулар тапшыру программаларын өзеп тапшырыла. Сәйләм мәгълүматын өч тапкыр кабатлау рәхсәт ителә.

Сәйләм мәгълүматын тапшыру, кагыйда буларак, профессиональ дикторлар тарафыннан, а алар булмаганда - бу оешмаларга вәкаләтле вазыйфаи затлар тарафыннан гамәлга ашырылырга тиеш.

Аерым очракларда, кыска сәйләм хәбәрләрен турыдан-туры тапшыру ысулы белән хәбәр иту яки турыдан-туры эш урыннарыннан оператив дежур (дежур-диспетчер) хезмәтләре язмасында РСЧС көндәлек идарә органнарының оператив дежур (дежур-диспетчер) хезмәте ысулы белән хәбәр иту максатыннан тапшыру рәхсәт ителә.

РСЧС ТП идарәсенең дайими эшләүче органнары карары буенча, хәбәр иту максатларында, элемтә оешмаларының дежур персоналы, элемтә операторлары,

радиотапшыру станцияларе эш урыннарыннан мәгълүмат һәм сигналлар тапшыру рәхсәт ителә.

РСЧС ТП көндәлек идарә органнары, мәгълүмат яки хәбәр иту сигналын алгач, аларның алышын раслыйлар, кичекмәстан алышын мәгълүматны яки сигналны идарә органнары на, гражданнар оборонасы көчләренә һәм чараларына һәм РСЧС ТП житкөрләр.

2. Мәгълүматны яки сигналларны автоматлаштырылган режимда да, автоматлаштырылмаган режимда тапшыру мөмкин.

Төп булып автоматлаштырылган режим тора, ул мәгълүматны һәм сигналларны идарә органнары на, гражданнар оборонасы көчләренә һәм чаралары на, РСЧС ТП, халыкка циркуляр, теркемләп яки сайлап алып житкериүе тәэмин итә.

Мәгълүматны һәм хәбәр иту сигналларын идарә органнарына, көчләр һәм гражданнар оборонасы чаралары на һәм РСЧС ТП чаралары на, халыкка житкериүе автоматлаштырылган режимда Россия Федерациясенең гомуми файдаланудагы элемтә чөлтәре элемтә каналларына тапшыру вакытына сайлау, сайлап алу аша тоташтыру белән башкарыла.

3. Халыкка хәбәр иту һәм хәбәр итүнең өстәмә ысулы булып, «Внимание всем» сигналын дистанцион идарә итә торган электросиреналар ярдәмендә хәбәр итүнең автоматлаштырылган системасы буенча тапшыру тора. Халык өчен сәйләм мәгълүматы гәмәлдәге радио-, теле - һәм чыбыклы тапшырулар чөлтәрләре һәм сәйләм сирена жайлланмалары буенча тапшырыла.

Моннан тыш, тавышкөчәйткеч системалар белән жиһазландырылган ашыгыч хезмәт машиналары, кулдан ясалган сиреналар һәм мегафон, шулай ук көрәзле элемтә операторларының ресурсы (SMS-хәбәр) жәлеп ителерга мөмкин.

4. Актаныш муниципаль районы Усы авыл җирлеге халкына хәбәр иту һәм мәгълүмат бирү системасы электросиреналар белән идарә иту комплекслы ашыгыч хәбәр иту системасының аерылгысыз өлеше булып тора, шул ук вакытта өстәмә рәвештә кулланыла:

«АСО-4» үзәкләштерелгән хәбәр итүнең автоматлаштырылган системасы Актаныш муниципаль районы администрациясенең, коткару хезмәтләре һәм хезмат йорт һәм мобил-

- диспетчерлык хезмәтенен (алга таба - ЕДДС) резерв туклану чыганагы булган хәбәр иту системасы белән идарә итүнен техник чаралары белән жиһазландырылган эш урыны;

S. Халыкка хәбәр иту һәм мәгълүмат бирү аша башкарыла:

"ТАТТЕЛЕКОМ" ААА Яр Чаллы ЗҮЭСы Актаныш район электр элемтәсе узелы радиотрансляция чөлтәрләре;

потенциаль куркыныч объектларга хәбәр итүнен локаль системалары; яңыравыкли җайламналар белән жиһазландырылган автомобилльлар; Актаныш муниципаль районы администрациясенең расми сайты; Актаныш муниципаль районы ЕДДСтан «Татарстан Республикасы буенча Россия ГТХМ Баш идарәсе ЦУКС» ФКУга гаризалар бирү юлы белән кәрәзле элемтә операторларына СМС-хәбәрләр жибәрү аша.

6. Актаныш муниципаль районы халкына хәбәр иту һәм мәгълүмат бирү системасын әшләтеп жибәрү түрүнда карап кабул иту хокуки Актаныш муниципаль районы хакимиятенең житәкче составына һәм халыкка хәбәр иту максатыннан бирела:

Актаныш муниципаль районы башлыгына (яки аның вазыйфаларын башкаручь затка) «Татарстан Республикасы буенча Россия ГТХМ Баш идарәсенең кризислы хәлләрда идарә узәге» Федераль казна учреждениесенә (алга таба - ФКУ «Татарстан Республикасы буенча Россия ГТХМ Баш идарәсенең ЦУКС») кичекмәстән хәбәр иту юлы белән Актаныш муниципаль районы ЕДДС аша;

«Россия Гадәттән тыш хәлләр министрлыгының Татарстан Республикасы буенча Баш идарәсе ЦУКС» ФКУның Татарстан Республикасы буенча Баш идарәсе башлыгы яисә аны алмаштыручу зат рәхсәте белән, муниципальара (территориаль) дәрәҗәдәгә гадәттән тыш хәл куркынычы булганда, өлкән оператив кизү торучысына;

локаль хәбәр иту системасын әшләтеп жибәргәндә - потенциаль куркыныч объект житәкчесенә яки потенциаль куркыныч объектны эксплуатацияләүче оешма житәкчесенә, «Россия Гадәттән тыш хәлләр министрлыгының Татарстан Республикасы буенча Баш идарәсе ЦУКС» ФКУга яисә Россия Гадәттән тыш хәлләр министрлыгының Татарстан Республикасы буенча Баш идарәсе башлыгы яки аны алмаштыручу зат рәхсәте белән, локаль хәбәр иту системасы гамәле зонасында гадәттән тыш хәл булу куркынычы булганда, өлкән оператив кизү торучыга хәбәр иткәндә.

7. Актаныш муниципаль районы Әтәс авыл жирлеге халкына хәбәр иту һәм мәгълүмат бирү оешмасы белән гомуми житәкчелек итә:

Актаныш муниципаль районы Әтәс авыл жирлеге башлыгы (яки аның вазыйфаларын башкаручы зат);

Актаныш муниципаль районының гадәттән тыш хәлләрне кисәту һәм бетерү һәм янгын куркынычсызлыгын тәэмим итү комиссиясе рәисе (яки аның вазыйфаларын башкаручы зат);

«Актаныш муниципаль районы УГЗ» МКУ житәкчесе яки аның вазыйфаларын башкаручы зат); учреждениеләрдә, оешмаларда һәм предприятиеләрдә тиешле житәкчеләр.

Хәбәр иту һәм мәгълүмат бирү системаларын санкцияләнмәгән рәвештә керту рәхсәт ителми.

8. Актаныш муниципаль районы ЕДДС, элемтә оешмалары, телерадиотапшырулар оешмалары, хәбәр иту буенча бурычлар:

Актаныш муниципаль районы ЕДДСы:

Актаныш муниципаль районының ЕДДС халыкка мәгълүмат житкеруне һәм хәбәр итүне оештыру буенча оператив дежур ЕДДС гәмәлләре Россия Гадәттән тыш хәлләр министрлыгының методик кхрсәтмәләре, башка норматив хокукий документлар һәм инструкцияләр нигезендә алдан әзерләнгән дип регламентлана;

элемтә, телерадиотапшырулар оешмалары хезмәткәрләре белән берлектә Актаныш муниципаль районы халкына хәбәр иту өчен мәгълүмат һәм сигналлар тапшыру буенча өйрәнүләр оештыра һәм үткәрә;

Актаныш муниципаль районы халкына хәбәр иту системасын әшлатеп жибәрү буенча ел саен планлапшырыла торган кунегуләр үткәрүдә катнаша;

«АСО-4» кулланып халыкка хәбәр иту һәм мәгълүмат бирү өчен оператив дежурларны әзерләүне оештыра;

квартал саен гражданнар оборонасы житәкчеләре составының, Актаныш муниципаль районының гадәттән тыш хәлләр һәм янгын куркынычсызлыгын тәэмим итү комиссиясе әгъзаларының, «АСО-4» үзәкләштерелгән чакыру системасына кертелгән эвакуация комиссиясе һәм диспетчерлык хезмәтләренен распанган исемлеклорен тишиш.

тапшыру өчен телерадиокомпанияларне һәм радиотапшырулар узелларын жәлеп итүне оештыра.

Элемтә оешмалары:

алар карамагында булган хәбәр итү системасы элементларының ышанычлы эшләвен тәэммин итү буенча чараптар үткәрәләр;

хәбәр итү системасының техник чарапарының, элемтә каналларының сигналларны һәм хәбәр итү мәгълүматын житкеругә дайими әзерлеген тәэммин итәләр; элемтә объектларының хезмәт курсатуче персоналын әзерләүне гәмәлгә ашыралар; Актаныш муниципаль районы Әтәс авыл жиригеге халкына хәбәр итү сигналларын тапшыру буенча тренировкаларда катнашалар.

Телерадиотапшырулар оешмалары:

телерадиотапшырулар студияларенең дежур персоналын гадәттән тыш хәлләр турында халыкка мәгълүмат бирү буенча гәмәлләргә әзерләүне гәмәлга ашыралар;

хәбәр итү сигналларын һәм сейләм мәгълүматын тапшыруга техник чарапарының дайими әзерлеген тәэммин итәләр;

«Актаныш муниципаль районы УГЗ» МКУ заявкалары буенча халыкка цифрлы яки башка мәгълүмат чараларына хәбәр итү өчен сейләм хәбәрләрен язуны гәмәлга ашыралар;

Актаныш муниципаль районы халкына хәбәр итү өчен сейләм мәгълүматын тапшыру буенча тренировкаларда катнаша.

Потенциаль куркыныч объектлар (алга таба-ПОО):

объектлар янәшәсендә яшәүче эшчелар һәм хезмәткәрләр һәм халыкны гадәттән тыш хәлләр турында мәгълүмат бирү буенча гәмәлләргә дежур персоналны әзерләүне гәмәлгә ашыралар;

Актаныш муниципаль районының хәбәр итү системасы белән элемтә һәм хәбәр итү локаль системасы элементларының ышанычлы эшләвен тәэммин итү буенча чараптар үткәрәләр.

7. Актаныш муниципаль районы халкына хәбәр итү һәм мәгълүмат бирү системасының әзерлеген тикшеру тәртибе:

Актаныш муниципаль районы халкына хәбәр итү һәм мәгълүмат бирү системасы кәчләрен һәм чараларын куллануга әзерлекнең техник торышын тикшеру Россия ГТХМ оештыру-методик курсатмәләре, эш планнары нигезенде барлық дәрәҗәләрдә үткәрелә.

Актаныш муниципаль районы территориясендә урнаштырылган электросиреналарны һәм тавыш әйткечләре, аларны саклау һәм уз вакытында техник хезмәт курсату максатыннан, оешмаларга һәм конкрет затларга беркетелә.

Электросиреналар беркетелә торган оешма һәм предприятие житәкчеләре бурычлы: аларны техник яктан тәзек хәлдә тоту, моның өчен оешма боерыгы белән әлеге вазыйфаларны вазыйфа инструкцияләргә кертәл, сиреналарга хезмәт курсату өчен жаваплы кешеләрне билгеләү;

юридик затны алыштырганда бу хакта КЧС һәм районның ОПБ рәисенә язмача хәбәр итәргә, сирена тәзексезләге ачыкланган очракта ГО милкен кабул итүне оештырырга һәм үткәрергә, ул беркетелгән оешма хисабына ремонт ясарга.

барлық объектларны да электросиреналарның, алга таба актлар тәзү белән тавыш биручеләрнең булу-булмавы һәм тәзеклегенә тикшеру оештырыла;

8. Актаныш муниципаль районы территориясендә урнашкан оештыру-хокукый формаларына карамастан, оешмалар уз хезмәткәрләренә хәбәр итүне һәм мәгълүмат бирүне мәстәкйиль оештыралар.

9. Сигнал һәм хәбәр итү мәгълүматы:

халыкның иғтибарын жәлеп итү һәм алда көтелгән хәбәр итү мәгълүматын тапшыру турында кисәтү өчен «ИГТЬИБАР!»;

хәбәр итү сигналы-хәбәр итү системасы буенча тапшырыла торган һәм билгеле бер чараптар үткәру өчен команда булып торган шартлы сигнал;

сигнал бирү өчен шәһәрнең барлық техник чарапары кулланыла. Сигнал билгеләнгән тавыш, яктылык һәм башка сигналлар бирү белән кабатланырга мөмкин;

“ИГТЬИБАР” сигналы бирелгәннән соң, стихияле бәла-казалар куркынычы турында хәбәр итүнен сейләм мәгълүматы тапшырыла.

10.Халыкка хәбәр итү һәм магълүмат бирү системаларын әзерлектә тоту һәм камилләштерү чараптарын финанслау:

муниципаль дәрәҗәдә - халыкка хәбәр итү һәм мәгълүмат бирү чараптарын тәэммин итү өчен

Татарстан Республикасы
Актаныш муниципаль районы
Әтәс авыл жирлеге Башкарма
комитет каарына
2 нче күшьимта

Телефон номерлары “АСО-4” мәгълүмат системасының жирле системасына
көртөлгөн тыныч һәм сугыш вакытындағы гадәттән тыш хәлләр килеп чыгу яисә килеп
чыгу куркынычы түрүнде Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы Әтәс
авыл жирлеге халкына хәбәр иткән өчен җаваплы затлар исемлеге

Әтәс авыл жирлеге башлыгы Насыйрова Элжвира Флұн кызы
Әтәс авыл жирлеге башкарма комитет сәркатибе Шәмсетдинова Лилия Мәжит кызы
Әтәс авыл жирлеге 2 нче округ депутаты Шәрипов Азат Мират улы

Татарстан Республикасы Актаныш
муниципаль районы
Әтәс авыл жирлеге башкарма комитеты
каарына

Актаныш муниципаль районы халкына гадәттән тыш хәлләр килеп чыгу куркынычы янаганда яки килеп чыгу куркынычы түрүнда хәбәр итү буенча сәйләм хәбәрләре текстлары

Хәбәрләрнең текстлары Актаныш муниципаль районының гражданнар оборонасы штабы тарафыннан Актаныш муниципаль районының ГО тиешле хезмәтләре белгечләре белән берлектә эшләнә.

Хәбәрләр текстлары гадәттән тыш хәлләр килеп чыкканда һәм уку максатларында халыкны кисәту (белдерү) өчен файдаланыла, шул ук вакытта сигнал бири алдыннан «Уку тревогасы», «Уку нава тревогасы» «Уку нава тревогасына отбой» диган сүз житкерелә.

1. нава һәҗүме куркынычы янаганда халыкка мәрәжәгать тексты
Игътибар!!! Игътибар!!! Гражданнар!!! "нава тревогасы", "нава тревогасы".

Сезгә Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районының мәрәжәгать итә, Актаныш муниципаль районы территориясендә нава дошманының түрүндән-турлы һәҗүме куркынычы бар.

Сезгә кирәк:

узенә киенергә, балаларны киендерергә;
газ, электр приборларын, мичләрне, казаннарны сундерергә; тыгыз итеп ишекләрне һәм тәрәзәләрне ябарга;

Узен белән алырга:

шәхси саклану чарапары; азық-төлек һәм су запасы;
шәхси документлар һәм башка кирәклө әйберләр;

Утны сундерергә, күршеләрне "нава тревогасы" түрүнда кисәтергә.

- якын арада саклагыч корылмага (сыену урыны, радиациягә каршы яшеренү, подвал, база) барырга, алда «нава тревогасына отбой» сигналы на кадәр торырга кирәк.

Сез Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы мәрәжәгатен тыңладыгыз.

2. Дошманның нава һәҗүме куркынычы узган вакытта халыкка мәрәжәгать тексты
Игътибар!!! Игътибар!!! Гражданнар!!! "нава тревогасына отбой", "нава тревогасына отбой".

Сезгә Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы мәрәжәгать ита, Актаныш муниципаль районы территориясендә нава дошманының һәҗүме куркынычы артта калды.

Сезгә кирәк:

хезмәт курсатуче персонал рәхсәте белән яшеренүне ташларга; гадәти эшчәнлек белән шөгүльләнү.

Сез Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы мәрәжәгатен тыңладыгыз.

3. Радиоактив заарллану куркынычы янаганда яисә радиоактив заарллану табылганды халыкка мәрәжәгать тексты Игътибар!!! Игътибар!!! Гражданнар!!! "Радиация куркынычы", «Радиация куркынычы».

Сезгә Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы мәрәжәгать итә, Актаныш муниципаль районы территориясендә радиациянең югары дәрәҗәсе теркәлгән.

Урыйның радиоактив заарллануында халыкның уз-узен тотышы тәртибен тыңлагыз:
якын-тирәдә булса, сакланган бинада (сыену, яшеренү) тиз генә ышыкланырга. Юк икән, уз фатирында яшеренергә.

Еске кием һәм аяк килемнәрен полиэтилен пакетка салырга, ишекләрне һәм тәрәзәләрне тыгыз итеп ябарга. Полиэтилен пленка белән кухняда, ваннада, бәдрәф бүлмәләрендә вентиляцияне ябарга. Телесә нииди вентиляцияне сундерергә. Телевизор һәм радиоприемникны кабызырга.

Урам яғыннан бинаны герметикалаштыру: тәрәзә һәм ишек ярыкларын пленка белән сузарга, тәрәзә тупсаларына һәм ишек бусагасына су белән яки 2% сода зремосе белән чылатылган ч]проқ салырга, тәрәзәлордоге ярыкларны когазь полоса яки скотч белән ябыштырырга.

Ачык продуктларны полиэтилен пакетларга салырга һәм сүткычка куярга.

Ябык савытларда су запасы ясарга.

Эвакуацияләнү өчен барлык мәмкин булган кирәклө әйберләрне дә өзәрләргә: шәхси саклану чарапары: мамык-марля бәйләвеч, плащ яки накидка, перчатка, баш киеме. итепләп (әгәр итек юк

әйберләр белән чемоданны (рюкзакны) полиэтилен пленка белән төрергә;

Эвакуация өчен жыелу урынына чыгар алдыннан фатирны барлық коммуникацияләрдән аерырга һәм яхшылап ябарга.

Әгәр эвакуация үткәрелмәсә, дайми рәвештә герметикалаштырылган бинада (радио яки телевидение аша «Отбой» сигналын алганчы) булу, урамга барлық саклану чарапарын киеп кенә чыгу.

Ачык урында булганда:

саклану чарапарын салмаска;

биек улән һәм куаклар буйлап хәрәкәт итүдән, тузан күтәрелүдән качарга; кирәк булмаган очракта утырмаска, чит әйберләргә кагылмаска;

әчмәскә, азық кабул итмәскә, тәмәке тартмаска;

бинага керү алдыннан өлешичә дезактивация үткәрергә: дымлы чупрәк белән килем-салымнан тузанны сөртергә, гәүдәнең ачык өлешиләрен су белән юарга;

Бинада булганда:

вакыт-вакыт ишек алдындагы мәйданчыкны дымландырырга;

урам аяк килемнәрен, дымлы чупрәк белән сөртеп, бусагада калдырырга; кән саен бүлмәдә дымлы жыештыру һәм тузан сөртү;

азыкны бары тик бинада гына кабул итәргә. Ризык кабул итар алдыннан кулларны сабын белән юарга, 0,5% әчәргә яраклы сода эретмәсе белән авызны чайкарга;

Игътибар! Йод профилактикасын үткәрү тәртибен тыңлагыз:

Йод профилактикасын үткәрү өчен түбәндәгә дозаларда таблеткаларда йодлы калий кулланалар: 2 яшкә кадәрге балаларга-көнгә 0,004 г 1 тапкыр чәй яки кисель белән; 2 яштән өлкәнрәк балаларга һәм өлкәннәргә - 0,125 г көнгә 1 тапкыр.

Әгәр сездә таблеткалар булмаса, йод калие 5% йод эремесен кулланалар:

5 яшкә кадәрге балаларга эчкә алу билгеләнми, ә 2,5% эретмәне тампон белән вилка һәм һәм балтыр тиресенә; 5-14 яшьлек балаларга - ярты стакан сөт яки сура ашаганнан соң көнена 22 тамчы 1 тапкыр, яки 11 тамчы 2 тапкыр; 14 яштән өлкәнрәк балаларга һәм өлкәннәргә - көненә 44 тамчы 1 тапкыр, көненә 22 тамчы 2 тапкыр.

Люгольне да кабул итәргә була: 5 яшкә кадәрге балаларга билгеләнми; 5 яштән 14 яшька кадәрге балаларга - көнгә 10-11 тамчы 1 тапкыр, яғни көнгә 5-6 тамчы 2 тапкыр; 14 яштән өлкәнрәк балаларга - 22 тамчы 1 тапкыр, яки көненә 10 тамчы 2 тапкыр.

Препаратларны радиоактив заарланау куркынычы турында сигнал алганда, организмга радиоактив йод керү куркынычы беткәнчегә кадар кабул итәргә.

Мәгълүмат гигиена һәм эпидемиология узагенең баш табибы тарафыннан бирелган.

Сез Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы мөрәҗәгатен тыңладыгыз.

4. Химик (бактериологик) заарланау куркынычы янаганда яисә ОВ, АХОВ яки БС ачыкланды очракта халыкка мөрәҗәгать иту тексты. Игътибар!!! Игътибар!!! Гражданнан!!! "Химик тревога".

Сезгә мөрәҗәгать итә Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районны территориясендә, торак пунктларда кешеләр һәм хайваннар авыруы очраклары билгеле булды (авыруның исеме).

Район администрациясе тарафыннан авыруларны локальлаштеру һәм эпидемияне булдырмау өчен чарапалар курелә.

Актаныш муниципаль районны территориясендә халыкның үз-үзен тотышы тәртибен тыңлагыз: ачык урында булуга юл куймаска;

торак, житештерү һәм хужалык биналарын герметизацияләу;

сүны әчәргә яраклы һәм хужалык максатлары өчен су белән тәэммин итүнен рәхсәт ителгән чыганакларыннан гына файдаланырга, аны алдан кайнатырга;

туклану өчен бары тик консервланган һәм герметик (ябык) савытларда саклана торган продуктларны гына кулланырга;

биналарда булган дезинфекция чарапарын кулланып кән саен дымлы жыештыру үткәрергә;

авыруның беренче билгеләре барлыкка килгәндә, ашыгыч рәвештә медицина хәзмәткәрләренә әйтеп куярга, а «БС» ны кулланганда, бактерияга каршы N- 1 чараны кабул итәргә кирәк.

Мәгълүмат гигиена һәм эпидемиология узагенең баш табибы тарафыннан бирелгән.

Сез Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы

муниципаль районның _____ мөрәжәгать ита.
Табигый бәла-казалар вакытында халыкның үз-үзен тоту кагыйдәләре һәм гамәлләре турында мәгълүмат тыңлагыз.

Табигый бәла-казалар-табигатьнең, кагыйда буларак, кинәт барлыкка килгән қуркыныч куренешләре. Безнең район өчен ураганнар, су басу, кар кәртләре, бураннар аеруча қуркыныч куренеш булып тора.

Алар кешеләрнең нормаль тормышын боза, аларның һәлак булына китерә, аларның матди

кыйыммәтләрен жимерә һәм юкка чыгара ала.

Табигый бәла-казалар килеп чыгу қуркынычы турында халыкка жирле радиотапшыру чөлтәрләре

һәм посыльнойлар аша хәбәр ителә.

һәр гражданин, стихияле бәла-каза килгәндә, үз-үзен аямыйча курсәтергә һәм, кирәк булганда,

талау, мародерлык һәм башка законлылык бозуларны булдырмаска тиеш.

Гайлә әғъзаларына, әйләнә-тирәдәгеләргә һәм үзләренә беренче ярдәм итәп, гражданин, моның

өчен шәхси транспорт, инструмент, медикаментлар, бәйләү материалыннан файдаланып, табигый

бәла-каза нәтижәләрен бетерүдә катнашырга тиеш.

Табигый бәла-каза нәтижәләрен бетергәндә тубәндәге саклык чараларын күрергә кирәк:

теләсә нинди заарланган бинага керер алдыннан, аның жимерелу қуркынычы юкмы икәнлегенә

ышаныгыз;

жыелган газлар шартлау қуркынычы булғанда, бинада ачык уттан (шырпы, шәм h. 6.)

файдаланырга ярамый;

өзелгән һәм ялангач чыбыклар белән сак булыгыз, қыска ялганыш бирмәгез; коммуналь-техник

хезмәт тикшергәнче, электрны, газны һәм сууткөргечне

кушмагыз;

заарланган көлардан су эчмәгез.

Сез Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районаны _____

мөрәжәгатен тыңладыгыз.

6. Игътибар!!! штурм кисәтуе алынган очракта, халыкка мөрәжәгать итү тексты
Игътибар!! Гражданнар!!! Сезгә Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районның _____
мөрәжәгать итә. Росгидрометеослужбаның штурм кисәту алган вакытта гамәллар турында
мәгълүматны тыңлагыз.

Штурм кисәтуе бирелә _____ м/сек. көчәйгәндә. Мондый кисәтуне алғаннан со тубәндәгеләр кирәк:

балконнары һәм ишегалларын жиңел предметлардан чистартырга яисә аларны

ныгытырга;

ябарлык тәрәзәләрне һәм ишекләрне йозакка биләргә;

мәмкин булганча, тубәләрне, мичләрне һәм вентиляция торбаларын

ныгытырга, тәрәзә капкачларын һәм тәрәзәләрне щитлар белән эшләргә;

мичтә утны сүндерү;

медицина аптекасы һәм азық - төлек һәм су запасларын 2-3 тәүлеклек әзерләргә;

автоном яктыру чыганаклары әзерләргә (фонарьлар, керосин лампалар,

шәм);

жиңел тәзелешләрдән ныклы биналарга яки ГО саклау корылмаларына
кучәргә.

Әгәр ураган сезне урамда очратса-кирәк:

жиңел тәзелмәләрдән, күперләрдән, эстакададан, ЛЭП, купердән, агачлардан ераграк торырга;

оча торган предметлардан фанера, такталар, ящиклар, башка күл чарапары белән сакланырга;

подвалларда, базларда, башка тирән биналарда тизрәк яшеренергә

тырышыгыз.

Сез Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районаны _____

мөрәжәгатен тыңладыгыз.

7. Хлор ташланган авария янаган яки килеп чыккан очракта халыкка хәбәр итү тексты,
Игътибар!! Игътибар!! Гражданнар!!! Сезгә Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль
районның _____ мөрәжәгать итә.

Предприятиеда (транспортта) техник авария вакытында хлор ташланган очракта гамәлләр турында
мәгълүмат тыңлагыз.

Хлор ул - яшкелт-сары тәстәгәе, сулышны кискен буя торган исле, һавадан авыррак газ.

Парлану һәм су парлары белән күшүлгандың навада яшел-ак төстәге томан рәвешендә жир өстенә утыра, биналарның подвалларына һәм тубән катларына үтеп керә.

Хлор парлары күзне, тирене, сулыш органнарын нык ярсыта.

Агулану билгеләре: күкрәкләрдә кискен авырту, коры ютәл, тын кысылу, күзләрдә кисү.

Саклау чаралары: су белән яисә 2% эчә торган сода эремәсе белән чылатылган мамык-марля бәйләвечләре.

Авария турында мәгълүмат алганда, хлор ташлаган очракта тубәндәгеләрне эшләгез: тапшырылучы мәгълүммәттән авария урынын һәм агулы болытның тараалу юнәлешен ачыклагызы; бинада яки машинада булсагыз, барлык тәрәзәләрне һәм ишекләрне тығыз ябыгызы; жылдыту приборларын һәм сүйтү системаларын һәм приборларын съндерегез, газны ябыгызы; тәрәзә һәм чердак вентиляторларын съндерегез, вентиляция люкларын һәм тишекләрне ябыгызы; өй аптечкасын өзөрләгез. Анда эчәр су булуын тикшерегез; сулыш һәм тирене саклау чараларын өзөрләгез. Әгәр кул астында булмаса, тығыз тукымалардан тегелгән мамык-марля бәйләвечләр, тығыз тукымалардан киемнәр ясагызы.

Әгәр дә сез һавада агулы газ барлыгын сизсәгез, күзлек һәм су белән чылатып, яисә 2%-ны эчә торган сода эремәсе белән мамык-марля бәйләвеч киегез. Шунда ук заарлану зонасыннан чыгыгызы. Жил Сезгә сулдан яки уңнан булган, юнәлештә хәрәкәт итегез, битетегез һәм баш артына килмәсен өчен.

Паника һәм имеш-мимешләр күрсәту фактларын кичекмәстан туктатыгызы. Сезгә өегездән читтә озак торырга туры килмәс. һәлакәтне бетерү белән район хезмәтләре һәм ГО көчләре шәгыльләнәчәк.

Әгәр дә сез кешеләрнең хлор белән заарлануына шаһит булсагызы, битараф калмагызы. Максималь ярдәм күрсәтегез.

Сез Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы _____ мөрәжәгатен тыңладыгызы.

8. Хлор ташланган авария янаган яки килеп чыккан очракта халыкка хәбәр итү тексты, Игътибар!! Игътибар!! Гражданнар!!! Сезгә Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районының _____ мөрәжәгать итә. Предприятиедә (транспортта) техник авария вакытында аммиак ташланган вакытта гамәлләр турында мәгълүматын тыңлагызы.

АХОВ чыгарылмалары белән булган һәлакәт турында мәгълүматны ишеткәч, сулыш органнарын индивидуаль яклау чараларын кияргә, тәрәзәләрне һәм форточекаларны ябарга, электр агрегатлары һәм көнкүреш приборларын сундерергә, мичләрдә утны сундерергә, балалар киендерергә, кирәк булганда жылы кием һәм азық-төлек алырга (бозылмыый торган продуктларның өч көнлек запасы), күршөләрне кисәтергә, тиз, ләкин паникасыз, курсәтелгән юнәлештә яки читкә, жилнәң перпендикуляр юналешенә, алга таба күрсәтмәләр алганчы калкулыкка чыгарга кирак.

Противогаз булмаганды, шунда ук заарлану зонасыннан чыгарга кирәк. Шул ук вакытта сулыш органнарын саклау өчен мамык-марля бәйләвечләрен, тукымадан кул астындагы эшланмәләрне, су белән чылатылган әйберләрне кулланырга мөмкин. Әгәр заарлану зонасыннан чыгу мөмкинлеге булмаса, шунда ук бинада яшеренергә һәм аны герметизацияләрга кирәк.

Шуны истә тотарга кирак, АММИАК һавадан җиңелрәк булачак, биналарның өске катларында жыела.

Заарлану зонасыннан чыккач, өске киемне салдырырга һәм аны урамда калдырырга, сабын белән душ кабул итәргә, күзләрне яхышылап юарга һәм авызыны чайкарга.

АХОВ чыгуга шикләнгән очракта теләса нинди физик йөкленешне төшереп калдырырга, күп куләмдә жылы (чай, сөт) эчүне кабул итәргә һәм заарлану дәрәҗәсен билгеләү һәм профилактика һәм давалау чараларын үткәру өчен медицина хезмәткәренә мөрәжәгать итәргә кирәк.

Халыкка химик заарлану куркынычын бетерү һәм алга таба гамәлләр тәртибе турында махсус вәкаләтле органнар яки милиция хәбәр итә.

Шуны да истә тотарга кирак, халыкны дайими урыннарына кайтканда әлеге биналарның һавасында АХОВ карап тутуга контроль тикшерудән соң гына рөхсәт итлә.

Зыян куручеләргә беренче медицина ярдәме курсәтү.

Кеше заарланганда, АХОВ зыян куручеларне медицина яклавы буенча тубәндәгә чараларны тормышка ашырырга кирәк:

Заарлану зонасында: кузләрнең һәм заарланган тире участокларының су белән күпләп юылуы, противогаз киою, заарлану зонасыннан тиз арада чыгу (чыгару).

Заарлану зонасыннан тыш: тынычлык, жылылык; физик авырулар вакытында күзләренә 2 шар тамчы 1%-новокаин эремәсен яки 0,1%-адреналин эремәсен, 0,1%- М адреналин гидрохлорид эремәсен; заарланган тирегә - 3-5⁰/ -борный, уксус яки лимон кислотасы эремәсе сөртү; эчәргә - жылы сөт; авыртуны баса торган чарапар:

1 мл 1%-морфин, гидрохлорид яки промедол эретмәсе; 1мл 0,1% - атропин эремәсе; сұлыш тұтқаганда-ясалма сұлыш.

Сез Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районы _____ мәрәжәгатен тыңладығыз.

9. Су басу куркынычы янаган яисә килеп чыккан очракта халықка хәбәр итү буенча текст Игътибар!!! Игътибар!! Гражданнар!!! Сезгә Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районының _____ мәрәжәгать итә. Су басу һәм ташу вакытында саклану чарапары турында мәгълүматтыңлагыз.

Су басу куркынычы турында кисәту алгач, бу хакта якыннарығыз, күршеләрегезгә хәбәр итегез.

Жирле радио яки тавышлы аппаратуралы маҳсус вәкаләтле затларны тыңлауны дәвам итәп (әгәр сүз кинәт су басу турында барса), жирле үзидарә . . . . . мәктәплөр базасында), анда туклану, медицина хәzmәте күрсәту оештырылачак.

Уз йорттыңны саклау өчен эвакуация алдыннан кирәк: сұны, газ, электрны сүндерергә, мичләрне сүндерергә, бинаның өске катларына (чардакларына) кыйммәтле әйберләр һәм предметларны күчерергә, куркынычсыз урыннарга авыл хужалығы инвентаре алырга, беренче катның тәрәзәләрен һәм ишекләрен кул астындағы материал белән ябарга (кирәк булғанда).

Эвакуация башлану турында сигнал алғанда тиз арада документлар, акчалар, кыйммәтле әйберләр, дарулар, кием-салым һәм аяқ килеме комплектын, берничә көнгә азық-төлек запасын жыярга һәм игълан ителгән эвакуация пунктyna барырга кирәк.

Кинәт су басканды, мәмкин кадәр тизрәк биек урынны алырга һәм су буенча оешкан эвакуацияга әзер булырга кирәк. Коткаручыларга су белән аерылған һәм ярдәмгә мохтаж кешеләрнен булын уз вакытында ачыкларга мәмкинлек бирә торган чарапар күрергә кирәк: терлекнен якты вакытында - биек урында полотноны элү, караңғыда - яктылық сигналлары бири.

Хәтердә тотығыз!!! Су баскан жирдә су тигән продуктларны ашарга, кайнамаган су эчәргә ярамый. Юешләнгән электр приборларыннан бары тик аларны жәнтекләп киптергәннән соң гына файдаланырга.

Сез Татарстан Республикасы Актаныш муниципаль районының _____ мәрәжәгатен тыңладығыз.